

PROJEKT SEASIDE

Otwarcie wystawy „1 morze – 4 opowieści”

Cztery muzea morskie biorące udział w międzynarodowym projekcie SeaSide, promującym region południowego Bałtyku, stworzyły wspólną ekspozycję, która odwiedzi po kolei wszystkie cztery instytucje. Po

Rostoku, gdzie została zainaugurowana, wystawa przybyła do Gdańska i od 30 września prezentowana jest w głównej siedzibie CMM w Spichlerzach na Ołowiance. Każde z zaangażowanych muzeów postanowiło przedstawić najbardziej charakterystyczny dla swoich zbiorów i zainteresowań temat. W ten sposób powstały cztery opowieści z nad jednego morza: Muzeum Morskiego w Rostoku o dziejach żaglowców na Bałtyku od X do XX wieku, Litewskiego Muzeum Morskiego w Kłajpedzie o epoce żaglowców na Litwie i złotym wieku kłajpedzkiej floty, Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku o archeologicznych badaniach podwodnych na Bałtyku prowadzonych przez CMM i ich efektach oraz Muzeum Marynarki Wojennej w Karlskronie o okresie zimnej wojny w latach 1980., widzianym oczami mieszkańców neutralnej Szwecji. Różnorodności treści towarzyszy bogactwo prezentacji: obok zabytków pochodzących z wraków eksplorowanych statków eksponowane są modele statków i okrętów, obok rycin – filmy dokumentalne i liczne zdjęcia w ramach elektronicznych, natomiast atrakcją nie tylko dla najmłodszych jest interaktywny symulator dawnej łodzi żaglowej, dzięki któremu można „wplłynąć” do portu w Kłajpedzie.

Fragment ekspozycji – część przygotowana przez Muzeum Morskie w Rostoku (po lewej) i CMM (po prawej). Fot. Bernadeta Galus

O założeniach poszczególnych części wystawy i pracy przy jej współtworzeniu wypowiedzieli się w trakcie wernisażu przedstawiciele partnerskich muzeów: Ann-Britt Christensson z Karlskrony, Olga Žaliene z Kłajpedy, Peter Danker Carstensen z Rostoku, Jadwiga Klim z Gdańska (komisarz wystawy w CMM), a także Holger Bellgardt, dyrektor Biura Hanse Sail w Rostoku, które jest liderem projektu. Otwarcie wystawy zbiegło się z 50. rocznicą powstania Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku i – jak stwierdził dyrektor CMM dr Jerzy Litwin – jest jednym z najważniejszych punktów obchodów tego jubileuszu. Ekspozycję oglądać można w Sali Dolomitowej Spichlerzy na Ołowiance do 28 listopada.

Wernisaż wystawy „1 morze – 4 opowieści” (widok z pierwszego piętra) Fot. Bernadeta Galus

Warsztaty dla partnerów projektu

CMM zorganizowało dwudniowe warsztaty dla partnerów projektu SeaSide z Litwy, Niemiec i Szwecji. Miały one pokazać zagranicznym gościom polskie nowatorskie projekty wystawiennicze i nowoczesne formy komunikowania z publicznością. Pierwszego dnia Natalia Grzywacz-Leszowska oraz Tomasz Wasiewicz z Centrum Nauki Eksperyment w Gdyni zaprezentowali nowe podejście do przyswajania nauk ścisłych w pełnym doświadczeniu z fizyki i chemii przedstawieniu pt. „Tutaj nauka oznacza zabawę”. Ten pomysł na edukację w materii, która stwarza problemy ze zrozumieniem i dzieciom, i dorosłym, okazał się ogromnym sukcesem i przyciągnął do Eksperymentu nie tylko wycieczki szkolne, ale i całe rodziny. Drugim prelegentem był wicedyrektor Muzeum Powstania Warszawskiego Paweł Ukielski, który barwnie opisał proces powstawania ekspozycji i tworzenia narracji przekazywanej poprzez różne formy przestrzenne, graficzne i audiowizualne. Przedstawił także wypracowane w tym Muzeum zasady redagowania tekstów pod eksponatami, które narzucają prostotę języka i zwięzłość merytoryczną. Polscy i zagraniczni uczestnicy mogli już następnego dnia porównać ten niewątpliwie duży sukces ostatnich lat z największą pod względem frekwencji atrakcją muzealną regionu pomorskiego, jaką jest Muzeum Zamkowe w Malborku. Marek Stokowski, kustosz tego Muzeum, zaprezentował ofertę komercyjną i edukacyjną, która od lat przyciąga odbiorców, chcących połączyć lekcję historii z zabawą w zamkowych komnatach, na dziedzińcach i wałach obronnych. Po wykładzie goście SeaSide udali się wraz z prelegentem w ponaddwugodzinną podróż w przeszłość, zwiedzając Zamek. Ważnym punktem tego seminarium było wystąpienie Agnieszki Piórkowskiej z Działu Edukacji CMM, która odkryła przed słuchaczami główne założenia programowe budowanego aktualnie przez CMM Ośrodka Kultury Morskiej. 30 uczestników warsztatów, naszych sąsiadów z za wody i z za między, nie kryło podziwu dla wszystkich prezentacji, konkludując to w bardzo lapidarny sposób: „Nie wiedzieliśmy, że takie wspaniałości są tuż za rogiem”.

Europejskie Dziedzictwo Morskie

Czy jesteśmy w stanie przekazać przyszłemu pokoleniom nasz wspólny, historyczny i teraźniejszy dorobek związany z morską tradycją i kulturą, także tą niematerialną? W jaki sposób zainteresować dzieci i młodzież tą tematyką? To dwa zasadnicze pytania, które analizowano w trakcie kolejnego kongresu European Maritime Heritage, organizacji zajmującej się ochroną morskiego dziedzictwa kulturowego, szczególnie tego pływającego, jakim są tradycyjne

łodzie i statki. Kongres odbył się w dniach 22-25 września w Seixal koło Lizbony, a uczestniczyli w nim przedstawiciele muzeów morskich, organizacji nadzorujących ochronę i konserwację zabytków morskich, środowisk żeglarskich z całej Europy oraz władz miejskich Seixal i Zarządu Portu Lizbony. Pomimo wielu problemów z utrzymaniem i zabezpieczaniem oryginalnych jednostek pływających, tak drewnianych, jak i metalowych, pomimo postępującej degradacji portów i stoczni związanych z tradycyjnym szkutnictwem, większość prelegentów i dyskutantów wskazywała na rosnącą nieustannie liczbę działań edukacyjnych wykorzystujących morski dorobek. Takimi pozytywnymi przykładami są: Miejskie Ekomuzeum w Seixal, które zorganizowało tegoroczny Kongres, a także finansowany z funduszy unijnych (z Programu Rejonu Atlantyckiego) projekt DORNA, w którym obok zasadniczego celu, jakim jest ocalenie od zapomnienia nadbrzeżnego dziedzictwa, zainicjowano pracę pedagogiczną z trudną młodzieżą w warsztatach szkutniczych. Na kongresie przedstawiono także główne założenia projektu SeaSide, w którym realizowany jest Atlas Dziedzictwa Morskiego w formie strony internetowej, będący prototypem Atlasu Mórz i Oceanów opracowywanego przez Komisję Europejską. CMM było reprezentowane na Kongresie przez Katarzynę Nowicką, koordynatora projektu SeaSide.

WYDARZENIA

IV Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku

Po Gdańsku, Helsinkach i Wilnie – Ryga stała się kolejnym miejscem spotkania przedstawicieli państw nadbałtyckich zaangażowanych w ochronę morskiego i nadmorskiego dziedzictwa kulturowego. W IV Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku, które odbyło się w dniach 8-11 września, uczestniczyli przedstawiciele CMM: Iwona Pomian, biorąca udział w pracach grupy roboczej ds. archeologii podwodnej i dr Robert Domżał, kierujący grupą roboczą ds. nadmorskiego dziedzictwa kulturowego. Pierwsza z grup zaprezentowała w trakcie Forum film wideo pokazujący najciekawsze stanowiska podwodne na Bałtyku, druga natomiast – wystawę posterową pt. „Statki Bałtyku” (o której pisaliśmy w poprzednim numerze biuletynu).

Towarzystwo Przyjaciół CMM w Rydze

Przedstawiciele TP CMM: dr Fryderyk Tomala, Teresa Boguszewska i Apoloniusz Eysejko, uczestniczyli na zaproszenie CMM w IV Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku, w trakcie którego prezentowano najciekawsze przykłady lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych projektów rozwijających turystykę kulturową w rejonie Bałtyku. Prezes TP CMM przedstawił referat pt. „Bliza – Międzynarodowa Odznaka Turystyczna. Potencjalne narzędzie promocji morskiego dziedzictwa kulturowego”. Projekt odznaki „Bliza” zakłada rozwój oferty turystycznej państw Morza Bałtyckiego, a tym samym lokalnej i regionalnej aktywności społecznej w obiektach muzealnych oraz zabytkowych obiektach nawigacyjnych, jakimi są latarnie morskie. Realizowany od kilku lat przez TP CMM produkt turystyczny „Bliza”, którego celem jest zachęcanie turystów do odwiedzania latarni morskich – przede wszystkim polskich, ale też zagranicznych, okazał się sukcesem. Wykorzystując nasze doświadczenia zaproponowano utworzenie „Międzynarodowej Odznaki Turystycznej Bliza”, której celem byłoby dążenie do rozszerzenia idei poznawania dziedzictwa kultury morskiej krajów nadbałtyckich. Wystąpienie dr. F. Tomali ilustrowane wieloma przezręczkami i poparte prezentacją publikacji poświęconych latarniom spotkało się z zainteresowaniem ze strony uczestników.

ARCHEOLOGIA PODWODNA

Badania Miedziowca

Ponad 40 lat po odkryciu u wejścia do portu gdańskiego wraka XV-wiecznego statku handlowego, nazwanego przez badaczy Miedziowcem, nadal budzi on ogromne zainteresowanie

naukowców. W ramach grantu przyznanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dr Waldemar Ossowski z Działu Badań Podwodnych CMM przygotowuje monografię naukową wraka. Przy realizacji tego projektu współpracuje z nami szereg specjalistów. W dniach 8-10 września gościli w CMM panowie Jean Albert Glatigny, konserwator z Królewskiego Instytutu Dziedzictwa Kulturowego w Brukseli, specjalista w zakresie konserwacji drewna i historii technologii oraz historyk sztuki dr Jorgen Wadum z Narodowego Muzeum Sztuki w Kopenhadze. Celem tego studyjnego pobytu były oględziny odkrytych na wraku klepek dębowych – tzw. wańczosu. Z takich klepek wykonano w XV wieku podobrazia arcydzieł mistrzów malarstwa flamandzkiego szkoły brugejskiej, m.in. Jana van Eycka. Z kolei dwa tygodnie wcześniej przebywała w CMM pani Aldona Garbacz-Klempka z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, która wraz ze współpracownikami wykonała serię analiz składu chemicznego wylewek miedzi i sztab żelaznych w celu określenia miejsca pochodzenia tej części ładunku Miedziowca.

Jean Albert Glatigny z Królewskiego Instytutu Dziedzictwa Kulturowego w Brukseli i Irna Prokopowicz z Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Krakowie w trakcie oględzin klepek – ładunku Miedziowca. Fot. Bernadeta Galus

Warsztaty archeologiczne w CMM

W ramach polsko-norweskiego projektu wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przestępstwom wobec dziedzictwa kulturowego, pt. „Legalny i niedozwolony obrót dobrami kultury”, 28 i 29 września odbyły się w CMM warsztaty poświęcone archeologii morskiej i lądowej. Projekt, dofinansowany ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, ze strony polskiej realizuje Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a jego liderem jest Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków. Warsztaty w CMM, które jest jednym z partnerów projektu, zgromadziły kilkudziesięciu specjalistów z Polski i Norwegii. Pierwszego dnia omawiano problematykę ochrony dziedzictwa podwodnego, m.in. podstawy prawne, ochronę *in situ*, zapobieganie nielegalnej eksploracji, drugiego natomiast – zagadnienia nielegalnych wykopaliisk archeologicznych na lądzie, prawodawstwa w tym zakresie i współpracy z instytucjami centralnymi i służbami państwowymi (policja, urzędy celne, straż graniczna). W obu przypadkach zastanawiano się też nad możliwościami współpracy między Polską i Norwegią w zapobieganiu przypadkom nielegalnego handlu zabytkami pochodzącymi z eksploracji archeologicznych.

ZAPROSZENIA

„Podróż na Wyspy Szczęśliwe”

Wernisaż siódmej już w CMM wystawy podopiecznych Fundacji „Sprawni Inaczej” odbędzie się 21 października o godz. 13 w Spichlerzach na Ołowiance. Tym razem niepełnosprawni artyści zaproszą nas w „Podróż na Wyspy Szczęśliwe”, po spokojnych, ciepłych morzach egzotycznych krajów – motywem tegorocznej wystawy są bajkowe żaglowce, dziwne stwory morskie, rozgwiazdy, kolorowe ptaki. W trakcie wernisażu zaprezentuje się grupa „A może...”, tworzona przez osoby niepełnosprawne, pod kierunkiem trójmiejskiego muzyka Tomasza Szwelnika.